

Antologia Carles Rahola

per **Xavier Carmaniu-Mainadé, historiador**

Citació recomanada: Carmaniu-Mainadé, Xavier (2012). "Antologia Carles Rahola". Obra Periodística, 3.
<http://www.upf.edu/obraperiodistica/anuari-2012/antologia-carles-rahola.html>

Resum:

Carles Rahola (Cadaqués 1881- Girona 1939) és un exponent paradigmàtic del periodisme republicà d'abans de la guerra civil.

Possiblement pel fet de no haver desenvolupat la seva activitat a Barcelona ha quedat en un segon pla, malgrat que el seu treball fou elogiat per col·legues coetanis, com demostra la seva ingent correspondència conservada a l'Arxiu Municipal de Girona.

Un altre element ha eclipsat la seva producció: fou executat el 1939. La seva mort va traumatitzar la societat gironina, que va restituir la seva figura durant la Transició quan el país va recuperar les llibertats democràtiques. Això ha provocat que tothom que coneix Rahola sap la manera com va morir, però en canvi pocs han llegit els seus textos.

Confiam que aquesta antologia contribueixi a difondre la producció periodística d'un intel·lectual català de primer nivell.

Paraules clau: Rahola, Girona, Catalunya, premsa republicana, Autonomista, republicanisme, Història

Article en format .pdf

L'autor

Carles Rahola Llorens va néixer el 1881 a Cadaqués en el si d'una família humil que es va traslladar a Girona per millorar les perspectives econòmiques. Allà el pare va treballar a la delegació d'Hisenda i el germà gran de Carles, Darius, s'ocupà d'una impremta que esdevindria un referent pel republicanisme català, sobretot a través del diari que hi publicaven, anomenat "El Autonomista / L'Autonomista" (1898-1939).

La impremta i la redacció del diari van ser les autèntiques escoles de Carles, que va rebre molt poca formació reglada ja que de ben jove va entrar d'escrivent a la diputació, on va anar ascendint amb els anys. Paral·lelament provà de forjar la seva trajectòria literària però una demolidora crítica d'Eugeni d'Ors al seu volum "El llibre de l'August d'Alzina" va acabar amb aquesta idea.

Contrari a l'ideari noucentista, sempre va creure que la ploma havia de servir per culturitzar i ho va demostrar amb escreix durant la Segona República, la seva millor època.

Home pacífic, creient i sense militància política coneguda, la guerra civil l'impressionà fonament. El 1939 va preferir quedar-se a Girona. Els franquistes l'empresonaren i jutjaren en un consell de guerra sumaríssim. Fou executat el 15 de març de 1939. Dos articles publicats a "L'Autonomista" havien servit per incriminar-lo.

El tema i l'època

L'objectiu inicial de Rahola era convertir-se en el que ell mateix definia com a "escriptor d'idees", però la despietada carta de d'Ors va provocar un silenci abrupte que va trigar molts anys a trencar.

Durant aquest període, a més de formar una família, descobrí el món dels arxius. El resultat d'hores entre papers vells es va poder llegir a L'Autonomista i en volums apareguts a partir dels anys vint.

Rahola creia en la necessitat d'utilitzar la lletra impresa per difondre valors positius, sobretot entre els més joves. I

ho va fer palès amb llibres com "Vides heroiques" o "Breviari de Ciutadania", publicats durant la Segona República, moment en què la seva producció literària i periodística van assolir el millor nivell.

L'abril de 1931 Rahola va veure com es feia realitat el seu somni. Convençut que la cultura era la millor eina per construir una societat republicana justa i lliure, es va abocar en totes les iniciatives sorgides a Girona i Catalunya. Fou el moment àlgid de la seva producció literària i periodística, tant pels temes com per la seva qualitat. Per aquesta raó els articles seleccionats en aquesta antologia són d'aquest període.

Presentació publicació

Tots els articles que presentem es van publicar a "L'Autonomista", el diari dels Rahola com l'ha anomenat Lluís Costa a la seva monografia.

La nostra voluntat és que la tria no només serveixi per descobrir un escriptor-periodista extraordinari, sinó també per donar a conèixer aquest periòdic, imprescindible per estudiar el republicanisme català des de la pèrdua de Cuba i fins l'arribada del franquisme.

Malauradament, els diaris de fora de Barcelona queden en un segon pla malgrat que en el seu temps eren autèntics referents. A les pàgines de "L'Autonomista" hi van publicar Josep Maria Corredor, Miquel Santaló, Emili Vigo, Josep Pla i molts altres.

Presentació de l'antologia

Tal i com hem explicat, els articles seleccionats procedeixen de "L'Autonomista" i van ser publicats entre 1931 i 1938, quan el diari va tancar per culpa de la guerra.

El criteri a l'hora d'escollir-los s'ha basat en la voluntat d'il·lustrar tots els àmbits que interessaven a Carles Rahola. Per exemple, "Les creus renovades" del 30 de juny de 1931, rememora la figura de dos republicans afusellats al segle XIX a Girona. Rahola, i tota la gent de "L'Autonomista", sempre va tenir molt present la lluita republicana de les generacions precedents. Igual que veia França i Napoleó com a referents per la seva ideologia. Ell és un dels pioners dels estudis napoleònics a Catalunya, tal i com es pot llegir a "Mariscals francesos a Girona" (3 de febrer de 1935).

"L'Estatut i l'ensenyament primari" (28 de juliol de 1931) i "Una escola modèlica" (4 de setembre de 1933) demostren el desig de l'autor per fomentar la formació dels més joves, convençut que una societat republicana era una societat culta i justa.

L'article "Elogi d'una capsa de música" (2 de desembre de 1931) és un dels textos més poètics que s'han escrit mai lloant la ràdio, aleshores el mitjà de comunicació més popular i que Rahola veia com a "instrument poderós de cultura i de pau".

Per formar part d'aquesta antologia també hem escollit "Mots de comiat i d'arreveure" (5 de desembre de 1932), dedicat a Claudi Ametlla, que deixava el govern civil de Girona. Especialment interessants són els primers paràgrafs de l'article per adonar-se de l'ampli cercle d'amistats que tenia l'autor (entre ells Antoni Rovira i Virgili, per exemple), i el desig que hi havia des del periodisme de "províncies", com el definia ell mateix, de triomfar a Barcelona, un somni que Rahola per raons diverses no va poder fer realitat.

Al quedar-se a Girona es va implicar en tota mena d'activitats culturals. Una bona mostra és "Elogi de Clavé" (22 d'agost de 1933), on descriu l'homenatge que la ciutat va dedicar al músic. Rahola en va ser un dels promotors com a president de l'Ateneu de Girona. Gràcies a aquesta institució, massa oblidada pels historiadors, també es van homenatjar altres figures rellevants, com ara Joan Maragall i Juli Garreta.

Poques setmanes després de la victòria electoral del Front Popular, Rahola va publicar "El Crist de Cruïlles" (6 de març de 1936). L'article és un cant a la religió, a l'espiritualitat i a l'amor entre els homes en un moment en què el país començava a trencar-se en dos. L'hem escollit per il·lustrar la seva visió del catolicisme.

"Refugis i Jardins" i "L'heroisme" són els articles que tanquen l'antologia. Van ser utilitzats com a proves incriminatòries durant el consell de guerra que el va condemnar a mort. Possiblement són els seus textos més difosos, però per la transcendència que van tenir en el fatal desenllaç de la vida del seu autor hem cregut convenient incloure'ls; tant perquè els recuperi qui els coneix, com perquè els descobreixi qui no ha tingut l'oportunitat llegir-los fins ara.

Bibliografia

ARAGÓ, Narcís-Jordi; CLARA, Josep [eds.] (1998): Els epistolaris de Carles Rahola. Antologia de cartes de cent

corresponsals (1901-1939). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

BENET, Josep (1999): Carles Rahola, afusellat. Barcelona: Editorial Empúries.

CARMANIU, Xavier (2006a): Carles Rahola. L'home civilitzat. Girona: Biblioteca Valvi.

CARMANIU, X. (2006b): "L'Ateneu de Girona i Carles Rahola. Peces clau de la cultura gironina durant la Segona República". Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana. Actes del VI Congrés de la CCEPC. Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana [Barcelona], p. 375-384.

CARMANIU, X. (2012): "La cultura com a acte de resistència. *Presència* i la restitució de Carles Rahola". Premsa i cultura. Actes de les IV Jornades d'Història de la Premsa. Col. Lexikon Papers, Generalitat de Catalunya. p. 348-358.

COSTA, Lluís (2000): El Autonomista: el diari dels Rahola. Els orígens del periodisme modern a Girona (1898-1939). Girona: Col·legi de Periodistes de Catalunya.

OLIVERAS, Rosa M; TRAVERIA, Lúdia [eds.] (2007): Contra l'invasor. Recull d'articles a L'Autonomista (1900-1938) de Carles Rahola. Valls: Cossetània.

PUIG, Lluís Ma. (1979): Carles Rahola, un ciutadà de Catalunya. Barcelona: Edicions del Cotal.

Els articles

1. "Les creus renovades" (30-06-1931, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=30;month=06;year=1931;page=001;id=0001199153;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1931/193106/19310630/19310630001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

2. "L'Estatut i l'ensenyament primari" (28-07-1931, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=28;month=07;year=1931;page=001;id=0001199245;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1931/193107/19310728/19310728001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

3. "Elogi d'una caps de música" (02-12-1931, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=02;month=12;year=1931;page=001;id=0001199667;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1931/193112/19311202/19311202001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

4. "Mots de comiat i d'arreveure" (05-12-1932, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=05;month=12;year=1932;page=001;id=0001200147;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1932/193212/19321205/19321205001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

5. "Elogi de Clavé" (22-08-1933, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=22;month=08;year=1933;page=001;id=0001201007;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1933/193308/19330822/19330822001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

6. "Una escola modèlica" (04-09-1933, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=04;month=09;year=1933;page=001;id=0001201051;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1933/193309/19330904/19330904001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

7. "Mariscals francesos a Girona" (03-02-1935, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=02;month=02;year=1935;page=001;id=0001202875;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1935/193502/19350202/19350202001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

8. "El Crist de Cruïlles" (06-03-1936, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=06;month=03;year=1936;page=001;id=0001204243;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1936/193603/19360306/19360306001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

9. "Refugis i Jardins" (08-02-1938, pg. 1)

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=08;month=02;year=1938;page=001;id=0001206523;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1938/193802/19380208/19380208001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

10. "L'heroisme" (06-08-1938, pg. 1).

http://streaming.ajgirona.org:9090/pandora/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=ejemplar;publication=Autonomista,%20L';sort_publication=autonomista.l.;day=06;month=08;year=1938;page=001;id=0001206945;collection=pages;url_high=pages/Autonomista,%20L'/1938/193808/19380806/19380806001.pdf;lang=ca;encoding=utf-8

Darrera actualització 09-07-2012
© Universitat Pompeu Fabra, Barcelona